

Van de voorzitter

En ineens stond de wereld stil. Reden er heel weinig auto's en fietsen, was het OV leeg en de klaslokalen ook. We zaten thuis, achter een bureau, op het bed, aan de keukentafel, op de bank met een laptop een mobiele telefoon en een heleboel onzekerheid. De angst om geliefden met een onaanvechtbaar lijkende ziekte omgaf ons. We deelden deze angst, de zorg met allen, we waren saamhorig en oplettend. En masse kochten we de skeelers en racefietsen uit de winkel, overal raakten gewichten om thuis mee te trainen uitverkocht, net als het wc-papier. De vraag steeg, het aanbod lag stil en de prijzen rezen de pan uit.

Als uit het niets op-poppende paddenstoelen schoten de creatieve oplossingen van leraren om het onderwijs online vorm te geven het internet op. Delen, delen, delen en inzetten. Onze studenten in scholen bleken ineens onmisbaar als kennisbron voor digitale leermiddelen. Na twee weken stilstand waren 80% van onze stages online up-and-running. Complimenten aan al deze leraren-vanmorgen die hun leerproces in een stroomversnelling zagen komen. Maar laten we de zittende garde niet vergeten. Veel, heel veel zittende leraren, ook de dinosaurussen die geen veranderingen wensen in hun bekende leeromgeving zetten zich in voor hun leerlingen. Het leren moest doorgaan, het was overmacht, zoals een oorlogssituatie, het moest gewoon. Een dikke digitale pluim voor de digibeten die acuut zelf-nageschoold of geholpen door collega's hun lessen online brachten. De frontrunners op scholen die zich het hele jaar al druk maken om nieuwe werkvormen en leermomenten te creëren

straalden van de zich openbarende mogelijkheden. Het leerjaar werd tot een acceptabel einde gebracht.

Het is alleen nog niet voorbij. U en ik werken nog steeds veel thuis, danwel splitsen wij ons voor de klas nog steeds live-en-digitaal tegelijk. Daarom dan ook geen uitnodiging voor een gezellig samen zijn op een centrale locatie. Wel een uitnodiging voor een gezellig online samen zijn, een zorrel, een teams cocktailparty, of skype-high-tea.

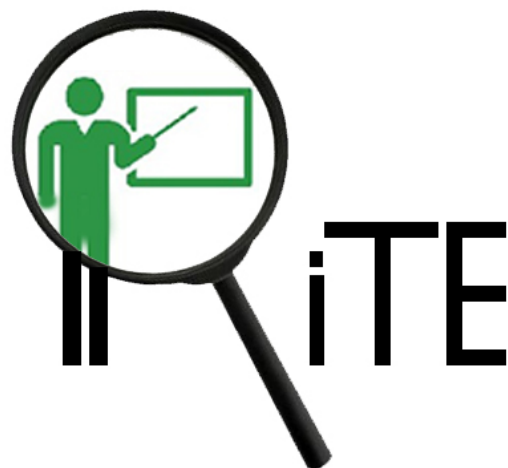
We horen graag of u erbij bent om ervaringen uit te wisselen! Als u zich aanmeldt sturen wij u een teams-link voor de digitale bijeenkomst op:

Zorrel: 3 november 16:30

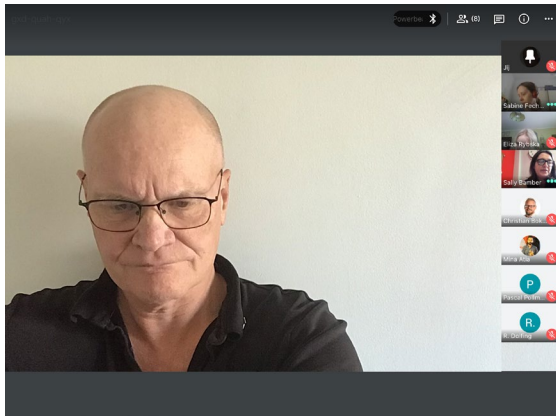
Voor aanmelding: mail@adrierdorp.nl

Lesley de Putter

Rite- Erasmus+

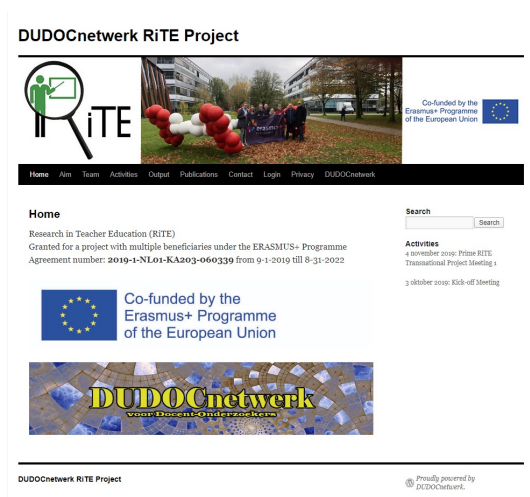
Begin september spraken (digitaal) de vijf deelnemende universiteiten elkaar weer over de voortgang van het RiTE project.

Video-vergaderen

De periode van eerste uitvoering van deze 'evidence informed teaching practice' breekt dit collegejaar aan. Aan de DUDOC'ers de taak om de opgedane ervaringen te delen met lerarenopleiders wereldwijd. De geplande presentaties op de ORD en de EAPRIL konden dit jaar door COVID helaas niet doorgaan. Wel wordt er hard gewerkt aan de website (Christian, Adri) en aan het aanhaken bij en creëren van een lerarenopleiders netwerk om de resultaten van dit project te kunnen delen. Tot nog toe wordt gedacht aan een EAPRIL afdeling, de VELON/VELOV en haar counterparts in andere landen. Daarnaast de grote STEM-teacher organisaties wellicht.

Heb jij spontaan een briljant idee wat nog niet in onze lijst voorkomt? Zoek dan contact met Lesley of Adri om dit idee te delen.

In een nieuwsbrief van 2021 hopen we jullie de eerste resultaten voor te kunnen schotelen op de website. Daarnaast verwachten we dat jullie via de eigen kanalen ook iets terug hebben gehoord. Of kijk alvast op de DUDOCnetwerk website. Daar vindt je een link naar de RiTe-site. Rechtstreeks kan ook: www.ddn-rite.eu.

Dudoc-postdoc Talitha Visser

Voordat Talitha volledig overstapte naar de UTwente als vakdidacticus scheikunde, werkte zij op een post-doc beurs aan het aanpakken van talige opgaven. In de Didactief Special van 2018 lazen wij hier al over.

Talitha ontwikkelde een lessenserie waarin docenten met hun leerlingen de uitdagingen die taal kan hebben op zowel het begrijpen van de vraag als het in correct Nederlands antwoord geven op de vraag aangaan en proberen te overwinnen. Kernelementen uit de methode zijn het analyseren van de vraag, kort gezegd het scheiden van hoofd- en bijzaken, het duiden van de hoofdzaken en het formuleren van het antwoord. In de Didactief wordt het proces van het scheiden van hoofd- en bijzaken beschreven als:

Inleidende context: Soms heeft een vraag een inleidende context ('Boer Harmsen heeft 200 koeien. Hij wil...'). Deze context kan relevant zijn voor het beantwoorden van de vraag, maar dat hoeft niet.

Doe-woorden: De doe-woorden (handelingswerkwoorden) geven de actie aan in de zin. Voorbeelden van doe-woorden zijn bepaal, bereken, vul in, beschrijf, noteer. De vragen waar dit stappenplan voor bedoeld is, zijn 'taalvragen' dus vragen met doe-woorden als: leg uit, verklaar, beschrijf, beredeneer en vergelijk.

Puntwoorden: Puntwoorden zijn begrippen die bij het vak horen. Voorbeelden: reductor (scheikunde), pleonasme (Nederlands), moesson (aardrijkskunde), hoogconjunctuur (economie) en hartinfarct (biologie). Een puntwoord kan ook een woordgroep zijn. Hierbij zeggen woorden iets over de vakbegrippen. Voorbeeld: verhogen van de oplosbaarheid. Het zijn de begrippen waar je de “punten” mee scoort, die om een definitie vragen, die je een buitenstaander moet uitleggen.

Signaalwoorden: Het signaalwoord (verbindingswoord) geeft het verband aan tussen verschillende zinnen of tekstgedeeltes. Voorbeelden: daarom, want, omdat (redengevend verband), doordat, daardoor, als gevolg van (oorzakelijk verband), dus, kortom, dat houdt in (concluderend verband). Zonder signaalwoorden vormt een antwoord geen geheel. Van Silfhout (2013) ontdekte dat de aanwezigheid van signaalwoorden in teksten leidt tot significant hogere scores op open vragen.

Het stappenplan voor de leerling wordt als volgt beschreven:

Stap 1: Analyseren van de vraag.

In deze stap bepalen leerlingen of er een vraag een relevante inleidende context heeft, wat het doewoord is, wat de puntwoorden zijn en welk signaalwoord gebruikt wordt (zie kader). Leerlingen hebben door het analyseren van de vraag een veel beter beeld van wat er in hun antwoord moet komen te staan.

Stap 2: Uitleggen van de puntwoorden.

In de tweede stap gaan de leerlingen de puntwoorden allemaal uitleggen. Ze schrijven de inhoudelijke kennis over het onderwerp op. Met het uitschrijven van de puntwoorden (definities noteren) wordt het schrijfproces in behapbare stukjes verdeeld.

Stap 3: Formuleren van het juiste antwoord.

In de laatste stap formuleren de leerlingen aan de hand van wat ze in stap 1 en 2 hebben gedaan een taalkundig en inhoudelijk juist antwoord op de vraag. Ze gaan dus bijvoorbeeld iets uitleggen (stap 1), gebruiken daarbij de definities van de puntwoorden (stap 2) en formuleren nu een slotzin, waarbij het gebruik van signaalwoorden (ook wel verbindingswoorden genoemd, zie kader) erg

belangrijk is. Tip: Begin de slotzin met een signaalwoord.

Nieuwsgierig geworden kijk het instructiefilmpje voor leerlingen over het stappenplan gemaakt, dit is te vinden op <https://youtu.be/pN9BAiSSta4>

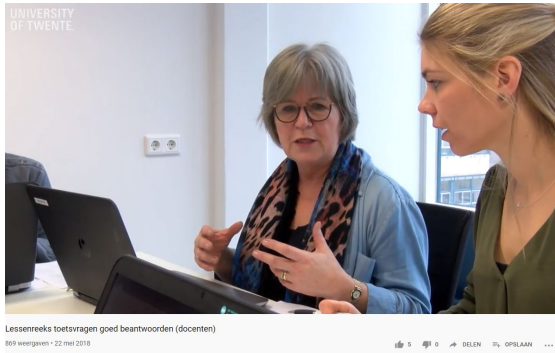
Daarnaast is er voor docenten een overzichtsfilmje gemaakt over de driedelige lessenreeks, dit is te vinden op <https://www.youtube.com/watch?v=pN9BAiSSta4&t=47s>

Of lees de NVOX artikelen!

Visser, T., & Ornée, G. (2018) Een goed geformuleerd, juist antwoord bij scheikunde en biologie Deel 1: analyseren, NVOX, 5, 238-239.

Visser, T., & Ornée, G. (2018) Een goed geformuleerd, juist antwoord bij scheikunde en biologie Deel 2: Uitleggen (interactie over vakkennis), NVOX, 6, 294-295.

Visser, T., & Ornée, G. (2018) Een goed geformuleerd, juist antwoord bij scheikunde en biologie Deel 3: Formuleren, NVOX, 7, 350-351

Understanding Teacher Educator's Professional Learning

In het recente proefschrift van Cui Ping (2020) wordt het leren van de lerarenopleider onder de loep genomen. Uit een vragenlijst afgenomen onder 538 respondenten in Nederland en China blijkt dat de meeste lerarenopleiders graag leren van elkaar en van feedback op het eigen handelen. Lerarenopleiders die zelf gepromoveerd zijn en naast hun werk als lerarenopleiding onderzoek doen geven aan onderzoeksliteratuur als basis voor het eigen leren en eigen handelen te zien. Significante verschillen tussen Chinese en Nederlandse opleiders zijn te zien in het aangeven van het reflecteren en gebruiken en doen van onderzoek, waar de Chinese opleiders meer waarde aan hechten besteden dan hun Nederlandse collega's. Deze hechten significant meer waarde aan feedback van anderen dan de Chinese collega's.

Nederlandse lerarenopleiders ervaren dat hun eigen leren wordt beïnvloed door het soort werk wat zij doen. Het zien groeien van startende leraren geeft een intrinsieke motivatie om zelf allerlei vormen van professionele ontwikkeling te willen

nastreven. Het is duidelijk dat lerarenopleider specifieke professionele kennis nodig heeft en daarmee een eigen kennisbasis. Onderdelen van deze kennisbasis die in dit proefschrift naar voren komen zijn: pedagogische kennis, kennis van (relevant) onderzoek, kennis over het begeleiden van leraren-in-opleiding tijdens stages, en kennis over curriculumontwikkeling.

Cui Ping

Veel leren van lerarenopleiders vindt op informele wijze plaats, tijdens de praktijk van uitvoeren van het beroep. Nieuwe lerarenopleiders ervaren een hinder in het verwerven van een dergelijke informele leeromgeving. Het verdient aanbeveling dat lerarenopleiders die nieuw zijn in hun rol een ervaren lerarenopleider als mentor krijgen en er aandacht is voor de professionele ontwikkeling van de lerarenopleider.

Openbare verdediging proefschrift op 24 september 2020 te Eindhoven.

En hoe ging het verder?

Hoe gaat het nu met: Michiel Dam?

Michiel Dam

Wat doe je nu voor werk?

Ik ben inmiddels Universitair Docent (Assistent Professor) bij het interfacultaire centrum voor lerarenopleidingen en nascholing (ICLON) van de Universiteit Leiden. De helft van mijn tijd verzorg ik vakdidactiek biologie en vakdidactisch onderzoek in de lerarenopleiding en de andere helft doe ik vakdidactisch onderzoek in verschillende bètavakken. Ik begeleid daarbij ook met veel plezier een aantal aio's en een postdoc in het doen van vakdidactisch onderzoek. Voorbeelden van onderzoekinhouden zijn hoe we verschillende biologische inhouden kunnen onderwijzen en verbinden, hoe de effectiviteit van demonstraties bij scheikunde kan worden verhoogd, hoe de agency van biologiedocenten kan worden bevorderd en hoe we nu eindelijk eens het lerarentekort in de bètavakken kunnen gaan oplossen.

Wat vind je achteraf van het doen van een promotieonderzoek als docent?

Voor mij was het een geweldige combinatie. Ik wilde beide functies graag combineren, dus zowel voor de klas staan als vakdidactisch onderzoek doen. Ik had ook allebei niet

op willen geven toentertijd. Uiteindelijk kwam ik al snel na mijn promotie in de lerarenopleiding te werken. De combinatie lesgeven in het VO, leraren opleiden, onderzoek doen was al druk en toen kwamen er management taken bij. Hierop besloot ik met pijn in het hart te stoppen als leraar in het VO. Ik heb de combinatie van zelf lesgeven en onderzoek doen die jaren wel ervaren als druk, maar tegelijkertijd ook vruchtbaar naar beide kanten en zowel persoonlijk, inhoudelijk als in de tijd uitdagend.

Wat is jouw volgende uitdaging die je bent aangegaan of wil aangaan?

Dat is voor nu de functie die ik nu heb. Ik vind het prettig dat ik veel te leren heb en in een fijn en uitdagend team werk. Ik wil me graag verder ontwikkelen in de vakdidactiek, als bioloog, als onderzoeker, als lerarenopleider, als leidinggevende, als co-promotor maar vooral als liefdevol, betrokken mens.

Wie zou je een volgende keer in deze rubriek willen zien?

Koen Ottenhof - nieuwe dudoc 'er

[Redactie: Voor deze rubriek is deze naam niet geschikt. Wij kiezen dus zelf Saskia vd Jagt voor de volgende keer en maken voor Koen een nieuwe rubriek : "Even kennismaken".]

